

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก และรวมกับการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ไปพร้อมกัน โดยผู้วิจัยให้นำหน้าของข้อมูลทั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน กล่าวคือ การสัมภาษณ์ท่านสมณะโพธิรักษ์ และบุคคลผู้ใกล้ชิดถือเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมีน้ำหนักของความเป็นข้อสรุปในปัจจุบันที่ชัดเจน ส่วนด้านเอกสารนั้นถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในด้าน มิติของเวลา และการยืนยันของการพัฒนาทางความคิดทั้งในส่วนของอดีตและปัจจุบัน ในการนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ท่านสมณะโพธิรักษ์ ถือเป็นประชากรการวิจัยที่สำคัญหรือเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เนื่องจากว่า เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี เป็นการศึกษาวิจัยแบบเจาะลึก

2. เครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย แนวคิดทางการเมืองของท่านสมณะโพธิรักษ์นั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสังเกตการณ์ประกอบกัน การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง และการสังเกตการณ์ ก็เป็นแบบไม่มีโครงสร้างเช่นกัน อีกทั้งใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารร่วมด้วย จึงมีแบบของเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

2.1 แบบการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์

สัมภาษณ์ ณ สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราชเวลา.....ถึง.....น.

ผู้ให้สัมภาษณ์.....(ตำแหน่ง หรือ ฐานะ).....

สัมภาษณ์โดย.....(ผู้วิจัย)

อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูล...เครื่องบันทึกเสียง และ กล้องถ่ายรูป

2.2 แบบการเก็บข้อมูลจากเอกสาร

-
- 1) ข้อมูลบรรณานุกรม.....
-
- 2) เอกสารนี้เขียนโดย.....
-
- 3) มีส่วนสัมพันธ์กับสมณะโพธิรักษ์อย่างไร.....
-
-
- 4) มีเนื้อหาที่สำคัญคือ.....
-
-
- 5) ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์คือ (ระบุหน้า).....
-
-
- 6) ข้อคิดเห็น วิจาร์ณ ในส่วนต่างๆของ กรอบแนวคิดทฤษฎี และวัตถุประสงค์ ..
-
-
-

2.3 แบบการเก็บข้อมูลการสังเกตการณ์

ประกอบการสัมภาษณ์ เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์
 สังเกตการณ์ ณ.สถานที่.....
 วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช 25.....
 เวลา.....ถึง.....น.
 ผู้ถูกสังเกตการณ์.....(ตำแหน่ง).....
 สังเกตการณ์โดย.....

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตการณ์

- 1) พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต.....
- ก. พฤติกรรมทางกาย.....

- ข. พฤติกรรมทางวาจา.....
- 2) คำพูดที่แสดงออก.....
- ก. การพูดซ้ำๆในประโยคที่เน้นถึงบ่อยๆ.....
- ข. เมื่อพูดถึงเรื่องบางเรื่อง ประกอบด้วยอารมณ์.....
- 3) แนวคิดที่แสดงออกในด้านที่เกี่ยวกับการเมือง.....
-
-
- 4) ความเห็นของผู้พูดต่อหัวข้อที่กำลังพูดถึง(ในเชิงสติปัญญา).....
-
-
- 5) อื่นๆ.....
-
-

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในด้านเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมจากห้องสมุด ของสำนักสันตติโศกเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลเอกสารส่วนใหญ่จะมีอยู่ที่นั่นเป็นจำนวนมาก และที่ร้านหนังสือของสำนักสันตติโศก ด้วย ซึ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของท่านสมณะโพธิรักษ์ ที่ได้เก็บรวบรวมไว้เป็นอย่างดี มีทั้งเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยเฉพาะที่เป็นงานเขียนเกี่ยวกับการเมือง หรือรูปถ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมือง ในด้านตัวบุคคลนั้น ได้ทำการสัมภาษณ์ ท่านสมณะโพธิรักษ์ สัมภาษณ์เรือตรีแซมดิน เลิศบุศย์ ซึ่งเป็นรองเลขาธิการพรรคเพื่อฟ้าดิน และสัมภาษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมืองในฐานะผู้ใกล้ชิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดมีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์ ครั้งที่ 1

สัมภาษณ์ ณ.สถานที่.....พุทธสถาน สันตติโศก..

วันที่..12..เดือน...ตุลาคม....พุทธศักราช 2549เวลา...9.20...ถึง.11.00...น.

ผู้ให้สัมภาษณ์...ท่านสมณะโพธิรักษ์.....(ตำแหน่ง)...เจ้าสำนักสันตติโศก..

สัมภาษณ์โดย...นายยุทธชัย...จอมพงษ์.....(ผู้วิจัย)

อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูล...เครื่องบันทึกเสียง และ กล้องถ่ายรูป

- 1) การเมืองในทัศนะของ “พ่อท่าน” มีลักษณะเป็นอย่างไร ?
- 2) จากสภาพปัญหาของการเมืองปัจจุบัน “พ่อท่าน” คิดว่าควรแก้ไขด้วยวิธีการอย่างไร? ด้วยหลักธรรมอะไร ?
- 3) นักการเมืองควรประพฤติปฏิบัติ ธรรมะข้อใด ? จึงจะเหมาะสมกับการเป็นนักการเมือง
- 4) ในทัศนะของ พ่อท่าน ควรจะเลือกนักการเมืองประเภทไหน หรือ มีลักษณะหรือ มีองค์ประกอบหลักๆ อะไรเป็นข้อพิจารณา ?
- 5) หลักธรรมะกว้างๆ ? ที่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครอง ควรยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดในทัศนะของพ่อท่าน คือ ?
- 6) รูปแบบการปกครองสำหรับ การเมืองไทย ควรจะเป็นอย่างไร จึงจะเหมาะสม?
- 7) ในทัศนะของ “พ่อท่าน” นักบวชในพุทธศาสนาควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง มากน้อยเพียงใด? จึงจะเรียกว่าสมควร ?
- 8) การที่ “พ่อท่าน” ออกไปเคลื่อนไหวทางการเมือง ในช่วง มีนาคม (พ.ศ.2549) ที่ผ่านมา
 - 8.1 คิดว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ? เหมาะสมหรือไม่ ?
 - 8.2 สอดคล้องกับธรรมวินัยของ พระพุทธเจ้า หรือไม่ ? อย่างไร ?
 - 8.3 ความคิดทางการเมืองของพ่อท่านเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด?
- 9) การเมืองคืออะไร ? และนักการเมืองในความคิดของพ่อท่านคืออะไร ?
- 10) “บุญนิยม” คืออะไร ? มีสภาพเป็นอย่างไร?
- 11) ต้นแบบ หรือ แนวคิดการเมือง “บุญนิยม” เกิดขึ้นและเป็นมาอย่างไร?
- 12) เหตุผลและจุดมุ่งหมายที่สำคัญของ “แนวคิดการเมืองบุญนิยม” คืออะไร ?
- 13) การเมืองบุญนิยมของพ่อท่าน ก็เป็นประชาธิปไตย ใช่หรือไม่ ?
การเมืองบุญนิยมนี้ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ ในความคิดของพ่อท่านหรือไม่
- 14) “พ่อท่าน” คาดว่าแนวคิด “การเมืองบุญนิยม” จะสามารถช่วยเหลือ หรือ ให้ผลประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด ? ประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไร?
- 15) แนวคิดนี้เป็นแนวคิด ในพระพุทธศาสนา หรือไม่ ?

3.2 แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์ ครั้งที่ 2

สัมภาษณ์ ณ.สถานที่.....พุทธสถาน สันติอโศก..

วันที่..2..เดือน...สิงหาคม....พุทธศักราช 2550..เวลา..14.00...ถึง.15.10...น.

ผู้ให้สัมภาษณ์....ท่านสมณะโพธิรักษ์.....(ตำแหน่ง)...เจ้าสำนักสันติอโศก..

สัมภาษณ์โดย....นายยุทธชัย...จอมพงษ์.....(ผู้วิจัย)

อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูล...เครื่องบันทึกเสียง และ กล้องถ่ายรูป

- 1) เรียนถามพ่อท่านว่า แนวคิดทางการเมืองของพ่อท่านนั้นมีจุดหมายปลายทางของรัฐ เป็นอย่างไรครับ
 - 2) พ่อท่านเคยใช้แนวคิด การเมืองบุญนิยมกับพรรคพลังธรรมหรือไม่
 - 3) พ่อท่านวางเป้าหมายต่อระบบการเมืองของพ่อท่านไว้อย่างไร
 - 4) พรรคเพื่อฟ้าดิน จะเป็นไปได้ไหม เมื่อทำกับประชาชนไปถึงจุดๆ หนึ่ง แล้วจะแผ่ขยายไปอย่างรวดเร็ว
 - 5) การสร้างเครือข่ายของแนวคิด ในระดับจุลภาคก่อนแล้วขยายออกไปจะมีผลอย่างไรต่อแนวคิดของพ่อท่าน
 - 6) แนวคิดทางการเมืองของพ่อท่านจะมีรูปแบบการกระจายอำนาจหรือมีสภาพต่างๆ ในด้านการบริหาร การตุลาการ การนิติบัญญัติหรือไม่
 - 7) แนวคิดของท่านต้องการอำนาจในการปกครองหรือไม่?
 - 8) พ่อท่านเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่พรรคเพื่อฟ้าดินตลอดหรือครับ
 - 9) พ่อท่านมีแนวทางในการปกครองหมู่กลุ่มภายในอย่างเดียวกับที่ปกครองคณะสงฆ์ที่เหมือนกับการเผด็จสงฆ์ (ใช้วิธีบอกกล่าว 3 ครั้ง) ใช่หรือไม่ครับ
 - 10) แนวคิดของพ่อท่านยึดหลักของกฎหมายเป็นกรอบด้วยหรือไม่ครับ

จบคำสัมภาษณ์

3.3 แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์ ครั้งที่ 1

สัมภาษณ์ ณ สถานที่ที่ทำการพรรคเพื่อฟ้าดิน

ผู้ให้สัมภาษณ์เรือตรีแซมดิน เลิศบุศย์

ตำแหน่ง ..รองเลขาธิการพรรคเพื่อฟ้าดิน และบุคคลใกล้ชิดท่านสมณะโพธิรักษ์

สัมภาษณ์โดย.....นายยุทธชัย จอมพงษ์ ..(ผู้วิจัย)

วันที่ 6 เดือน ตุลาคม 2549 เวลา 15.35 น. ถึง 16.15 น.

อุปกรณ์ที่ใช้.....เครื่องบันทึกเสียง

- 1) นโยบายในพรรคเพื่อฟ้าดินส่วนใหญ่เป็นแนวคิดของพ่อท่านใช่หรือไม่

- 2) พ่อท่าน (สมณะโพธิรักษ์) เป็นผู้กำหนดนโยบายพรรคทุกด้านหรืออย่างไร ?
- 3) หลักธรรมอะไรที่พ่อท่านเน้นมากที่สุดสำหรับสมาชิกพรรคเพื่อฟ้าดินในการดำเนินงานทางการเมือง
- 4) การเมืองบุญนิยมตามความเข้าใจของท่านรองเลขาธิการฯ (เรือตรีแซมดิน) เป็นอย่างไร
- 5) องค์ประกอบภายในของการเมืองบุญนิยมมีอะไรเป็นมาตรวัดในการคัดสรรบุคคล
- 6) การเมืองบุญนิยมมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญและคาดว่าจะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างไร
- 7) แนวคิดนี้ (การเมืองบุญนิยม) เป็นแนวคิดพุทธศาสนาใช่หรือไม่
- 8) สาธารณโลกีต่างกันกับสังคมนิยมอย่างไร
- 9) ในการออกไปร่วมชุมนุมเมื่อเดือนมีนาคมพ่อท่านมีความชัดเจนอย่างไรกับพรรคเพื่อฟ้าดิน
- 10) ในประเด็นดังกล่าวมีเจตนาอย่างไรกับกลุ่มพันธมิตร
- 11) พ่อท่านเคยให้สัมภาษณ์เคยบรรยายว่าเราต้องเลือกข้างคำถามคือ การร่วมกับฝ่ายพันธมิตรพ่อท่านถือว่าการเลือกข้างฝ่ายนั้นเลยหรือไม่อย่างไร
- 12) มีปัจจัยที่สำคัญอะไรอันเป็นเหตุผลที่ทำให้เราเลือกข้าง
- 13) พ่อท่านเคยแนะนำกลยุทธ์อะไรหรือไม่ในการชุมนุม
- 14) ข้อเสนอของการไปร่วมชุมนุมตลอดเวลาได้อะไรบ้าง

3.4 แบบภาษณ์ เรื่อง แนวคิดทางการเมืองของสมณะโพธิรักษ์ ครั้งที่ 2

สัมภาษณ์ ณ สถานที่ ที่ทำการพรรคเพื่อฟ้าดิน

ผู้ให้สัมภาษณ์เรือตรีแซมดิน เลิศบุญชัย

ตำแหน่ง ..รองเลขาธิการพรรคเพื่อฟ้าดิน และบุคคลใกล้ชิดท่านสมณะโพธิรักษ์

สัมภาษณ์โดย.....นายยุทธชัย จอมพงษ์ .. (ผู้วิจัย)

วันที่ 2 เดือน สิงหาคม 2550 เวลา 13.00 น. ถึง 13.30 น.

อุปกรณ์ที่ใช้.....เครื่องบันทึกเสียง

- 1) ท่านทราบหรือไม่ว่าจุดหมายปลายทางของรัฐ ในความหมายของแนวคิดการเมืองบุญนิยมของพ่อท่านคืออะไร?
- 2) ทำไมสมาชิกพรรคเพื่อฟ้าดินจึงได้ชื่อใหม่ มีความหมายอะไรใหม่ครับ?
- 3) สมาชิกของชาวอโศก เป็นสมาชิกของพรรคเพื่อฟ้าดินทุกคนเลยหรือไม่?

- 4) ท่านทราบหรือไม่ว่า ทำไมแนวคิดการเมืองบุญนิยมของพ่อท่านต้องรอเวลาหลายร้อยปีจึงจะสัมฤทธิ์ผล
- 5) ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคเพื่อฟ้าดินเป็นอย่างไรครับ
- 6) ทำไมจึงตั้งชื่อว่า พรรคเพื่อฟ้าดิน
- 7) ท่านคิดว่าพรรคเพื่อฟ้าดินกระทำตามแนวคิดการเมืองบุญนิยมของพ่อท่านสมบูรณ์หรือยังครับ

จบคำสัมภาษณ์

3.5 แบบสัมภาษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

สัมภาษณ์ ณ มูลนิธิโรคไต พล.ต.จำลอง

ผู้ให้สัมภาษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ..ในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับสมณะโพธิรักษ์

วันที่ 12 สิงหาคม 2550 เวลา 13.00 น. ถึง 13.25 น.

โดย นายยุทธชัย จอมพงษ์ (ผู้วิจัย)

อุปกรณ์ที่ใช้เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

- 1) ความเกี่ยวเนื่องระหว่างพรรคพลังธรรมที่ท่านก่อตั้งกับพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ นั้นมีมากน้อยเพียงใดในช่วงเริ่มแรก
- 2) พ่อท่านมีบทบาทต่อพรรคพลังธรรมมากน้อยเพียงใด ในการที่ชาวโสภมาสนับสนุนพรรคพลังธรรม
- 3) ชาวโสภเคยช่วยท่านหาเสียงหรือไม่ครับ ตอนสมัครผู้ว่า กทม.ครับ
- 4) ในแง่หลักการของพรรคพลังธรรมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ หรือสันติอโศกบ้างหรือไม่ โดยเฉพาะหลักสัญญาประชาคม 4 ข้อ นั้น เป็นการเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา
- 5) ท่านเข้าใจแนวคิดการเมืองบุญนิยมของพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์อย่างไรครับ
- 6) ชาวโสภที่ทำงานการเมืองในพรรคพลังธรรม เคยเสนอแนวคิดแบบนี้ (การเมืองบุญนิยม) แก่พรรคบ้างหรือไม่ครับ
- 7) ภายใต้งานของพรรคพลังธรรม มีส่วนใดบ้างครับ ที่สะท้อนแนวคิดของพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์ครับ
- 8) การที่ท่านเป็นคนเคร่งครัดถือศีล 8 มีคุณธรรมนำการเมือง ทานมังสวิรัต ไม่สะสมทรัพย์สมบัติ ทำงานหนัก เสียสละ ไม่รับเงินเดือน หลักการคิดและ วิถีปฏิบัติเหล่านี้มีอิทธิพลมาจากพ่อท่านบ้างหรือไม่อย่างไร

9) แนวคิดประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ Absolute Democracy ที่พ่อท่านพูดถึงนั้น ท่านฯ เข้าใจว่าอย่างไรครับ ในความหมายของพ่อท่าน

10) ท่านมีความเห็นอย่างไร ต่อแนวคิดของพ่อท่านที่เห็นว่า ศาสนากับการเมือง เป็นเรื่องเดียวกัน

11) ในช่วงที่ท่านต่อต้านน้ำเมาเข้าตลาดหลักทรัพย์ และเรียกร้องให้คุณทักษิณ ลาออกจากตำแหน่งนายกนั้น พ่อท่านสนับสนุนท่านฯ ผ่านชาวอโศกอย่างไร

12) โรงเรียนผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องกับ แนวคิดการเมืองบุญนิยมบ้างหรือไม่ครับ
จบคำสัมภาษณ์

3.5 เอกสารที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีรายชื่อต่อไปนี้

1. หนังสือชื่อ สัจจะแห่งชีวิต ของสมณะโพธิรักษ์
2. หนังสือชื่อ อุดมการณ์ทางสังคมในพุทธศาสนาตามแนวทางของสำนักสันตือโศก
3. หนังสือชื่อ จิตวิญญาณแห่งความสุข
4. หนังสือชื่อ กลไกของมนุษย์
5. หนังสือชื่อ อโศกที่เห็นและเป็นอยู่ พ.ศ. 2544
6. หนังสือชื่อ ชุมชนบุญนิยม
7. หนังสือชื่อ วิธีพุทธ
8. หนังสือชื่อ วิทยานิพนธ์เรื่องชุมชนชาวอโศก โดยภิกษุจิ่งเขียนจือฝำชื่อ
9. หนังสือชื่อ ทะลวงปัญหา ทะลุโลกาภิวัตน์
10. หนังสือชื่อ ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ เล่ม 1
11. หนังสือชื่อ การเมืองกับคุณธรรม
12. หนังสือชื่อ การเมืองบุญนิยม
13. หนังสือชื่อ นโยบายและข้อบังคับพรรคเพื่อฟ้าดิน
14. หนังสือชื่อ สารอโศก เอกสารรายเดือน เริ่มตั้งแต่เล่มที่ 292-297
15. หนังสือพิมพ์ชื่อ “เราก็คืออะไร” เอกสารรายเดือน เริ่มตั้งแต่เล่มที่ 189-197

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เมื่อผู้วิจัย ได้นำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ครบพร้อมกัน ทำการตรวจสอบข้อมูล นำมาข้อมูลมาแยกแยะจัดหมวดหมู่ จัดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล ทำข้อสรุปชั่วคราว กำจัดข้อมูลที่ไม่จำเป็น สร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุปของการวิจัย นำเสนอรายงานในรูปแบบของการพรรณนาเชิงอธิบายความ